

EVOCAREA UNEI MARI PERSONALITĂȚI BĂNĂȚENE: CORIOLAN BREDICEANU

Preot dr. Adrian Carebia

EVOCATION OF A GREAT PERSONALITY FROM BANAT

Abstract: It has recently been 100 years since the passing away of the well-known Banat politician Coriolan Brediceanu, an illustrious lawyer, defender of Romanian rights and one of the most important historical and cultural personalities of Lugoj. A politician and defender of the rights of Romanians, Coriolan Brediceanu defended his confreres with great courage and dignity. He faced the political power of the time, when it came to the present and the future of the people, he faced foreign political forces, defending the justice and dignity of the Romanian people. Coriolan Brediceanu remains in the history of our country, not only of Banat, as a tall figure, of moral verticality, of national and spiritual dignity, a pillar of light of the history and culture of Banat, an example to be followed.

Keywords: Banat, personality, defender, political, history, national, spiritual

La 5 ianuarie 1850 a văzut lumina zilei fiul lui Vasile Brediceanu botezat Coriolan, care și-a petrecut copilăria în orașul de pe Timiș unde a învățat la școala de lângă biserică, având dascăli pe Vasile Nicolescu și Ștefan Lipovan. Studiile secundare le-a terminat la Beiuș, la vestitul liceu „Samuel Vulcan”, unde a profitat din plin de îndrumările și lecțiile eminentilor săi profesori ce l-au modelat pentru viitoarea misiune patriotică ce avea să o îmbrățișeze. Se înscrie apoi student la Academia de Drept din Bratislava și în ianuarie 1874 își ia diploma de avocat la Universitatea din Budapesta. În același an își deschide biroul său avocațial în orașul Lugoj și în scurt timp devine apărătorul și povățuitorul cel mai devotat, dăruindu-se cauzei drepte a românilor obidiți și exploatați.

Om de vastă cultură, Coriolan Brediceanu membru de frunte în Parlamentul de la Budapesta, ca și în adunările comitatense, a demascat fără cruțare uneltirile, politica demagogică a dualismului austro-ungar, luând atitudine fermă împotriva abuzurilor săvârșite de organele de administrație și aparatul regresiv.

În perioada războiului de independență (1877-1878), a strâns numeroase ajutoare materiale pe care le-au trimis Crucii Roșii din București pentru nevoile

armatei române, așa cum reiese dintr-o scrisoare nr.634 din 9 iulie 1877, în care Dimitrie Ghica își „exprima recunoștința noastră pentru străduința neobosită ce o puneți de a veni în ajutorul fiilor și fraților noștri ce cad luptându-se a susține drepturile și independența română”¹ După terminarea războiului, când delegația României a plecat spre Coriolan Brediceanu și dr. George Dobrin, împreună cu vestita „Reuniune de Cântări” din Lugoj au urat lui Mihail Kogălniceanu succes, iar corul a interpretat cântece patriotice ². În vara anului 1886 Coriolan Brediceanu aflând că a venit poetul Vasile Alecsandri la tratament la Băile Herculane, în cinstea bardului de la Mircești, laureat la Montpellier, a organizat împreună cu prietenii sai dr. George Dobrin, Ștefan Petrovici o frumoasă șezătoare la care a participat și corala lugojeană ³Atitudinea lui combativă, intransigentă, ori de câte ori s-a ivit prilejul, conferințele sale, discursurile, articolele publicate în diferite cotidiane, sunt o pledoarie strălucită că nu a renunțat la lupta politică deschisă și a înfruntat cu tenacitate, angajându-se cu curaj, în cele mai mari bătălii împotriva stăpânirii despotice a imperiului habsburgic.

Întotdeauna a fost călăuzit de dragostea față de neam, limba, glia străbună. Opera lui e străbătută de un spirit profetic, de o clarviziune politică, aducându-ne aminte de marele Bălcescu, care spunea în 1850: „România noastră se va înfăptui. Am o credință adâncă. E orb cine n-o vede.”⁴

Înăsprirea aspirării sociale și naționale, exercitată de vârfurile claselor dominante, a determinat declansarea intensificării mișcării de eliberare națională a popoarelor aflate sub dominația habsburgică. Încă din 1895, la Conferința de la Novi Sad, s-a hotărât necesitatea alianței naționalităților pentru statornicia unei atitudini comune în toate problemele.

La Congresul Naționaliștilor din august, cei peste 400 de delegați români, slovaci și sârbi, au hotărât sprijinirea reciprocă ma programelor naționale în toate afacerile politice. În acest context social-politic are loc consfătuirea unui grup de intelectuali bănățeni de la Vârșeț, care hotărâsc înființarea unei gazete politice românești, „Drapelul”. Comitetul executiv s-a angajat ca noul ziar să lucreze „curat în principii și onest în executură”, strict bazat pe programul său. Redacția „Drapelului” și-a fixat astfel, încă din primele numere, programul său politic, bazat pe înțelegerea între celelalte naționalități, pentru emanciparea politică a poporului român, pentru ca acesta „să devină în patria străbună un factor eminent politic, conform importanței sale numerice, culturale și istorice”. „Drapelul” a avut o atitudine general-democratică, dând dovadă de un spirit de orientare politic, având o ținută protestatară, sprijinind lupta pentru vot universal, pentru libertatea conștiinței, pentru îmbunătățirea situației

¹ D. Popescu, Articole și studii de istorie, Ed. Marineasa, 1998, p. 268-269

² D. Popescu, Ecoul războiului pentru cucerirea independenței în Banat, în „Buletin informativ”, nr.7, 1977, p. 61.

³ Dr. A.E. Peteanu, Coriolan Brediceanu in Anuarul VI al Liceului din Lugoj, p. 33.

⁴ Ioan Munteanu, „Mișcarea națională din Banat 1881-1918”, Timișoara, 1994, p. 129

muncitorimii și țărănimii, precum și dreptul naționalităților de a folosi limba maternă în școală și în administrație.

Într-un articol apărut în coloanele ziarului „Drapelul”, din 13 iulie 1901, se sublinia că formula „divide et impera” a urmărit întotdeauna învrăjbierea naționalităților. În articolul Voința Națională specifica: „Întărirea conștiinței naționale a popoarelor constituie un principal factor, care va duce la destrămarea imperiului habsburgic”. Când, pentru scurt timp, conducerea gazetei „Drapelul” a fost luată de către Coriolan Brediceanu, acesta i-a imprimat olinie mai combativă, autoritățile incriminând cinci articole care erau socotite defăimătoare la adresa guvernanților. Ca urmare, s-a instituit un proces de presă la Curtea de Jurați din Timișoara uneredactorul și autorul articolelor au fost condamnați între 6 și 10 luni de temniță și, bineînțeles, cu amenzi și cheltuieli de judecată.

Ziarele „Drapelul” și „Tribuna”, publicau în paginile lor nenumărate articole în care se dezbateau problemele revendicărilor imediate: vot universal, îmbunătățirea condițiilor de viață și muncă a muncitorimii, situația țărănimii, demascarea abuzurilor autorităților. În anii 1900-1903, ca urmare a crizei economice, posibilitățile de trai ale oamenilor au scăzut vertiginos, publicația Adevărul din 23 august 1903 arăta că: „La Anina, 700 de muncitori sunt în grevă, la fel metalurgiștii de la Reșița, iar la Banloc s-a declanșat o grevă a secerătorilor”.

În acest context social-politic frământat, au loc alegerile parlamentare din anul 1906, unde Coriolan Brediceanu a reușit cel mai strălucit succes câștigând consultarea electorală din două cercuri, Bocșa Montană și Oravița.

În 1906, zeci de intelectuali din Banat și Transilvania, însoțiți de 12 coruri din Banat și 14 din Ardeal, au plecat la jubileul de 40 de ani al regelui Carol I. Bănățenii, conduși de Coriolan Brediceanu, Valeriu Braniște și George Dobrin, în trei vagoane încărcate, au plecat spre București și, în gara Craiova, au fost așteptați de sute de craioveni „cu câteva care de pâine, butoaie de bere și vin, trenul a staționat trei ore”⁵

La Piatra Olt s-au întâlnit cu ardelenii și, cu același tren, au luat drumul spre București. În gară au fost așteptați de circa 30.000-40.000 de oameni cu trei muzici militare. Convoiul a străbătut străzile într-un entuziasm înălțător. Era sărbătoarea „înfrățirii tuturor românilor”. Corurile din Lugoj, Reșița, Bocșa, Cacova, Oradea, Săliște, Orăștie, Sibiu, Abrud străbăteau străzile cântând „Deșteaptă-te române”, „Pe-al nostru steag”, „Marșul lui Iancu” etc.⁶ Corurile bănățene, sub bagheta lui Ion Vidu, la serbările de la Arenele romane, Ateneu și la deschiderea expoziției unde se ridicase pavilionul „români de peste hotare”, au expus obiecte de artizanat, costume naționale, care au încântat pe vizitatori imprimându-se în arhiva retinei oamenilor. „Aceste manifestări de solidaritate și unitate au provocat vii dezbateri în Parlamentul de la Budapesta și în presă. Deputații români se simțeau încurajați susținând cu multă îndrăzneală drepturile și aspirațiile românilor la libertate și unitate, exprimate în versurile lui Goga: „Avem un vis neîmplinit/ Copil al suferinței/ De dorul lui

⁵ ” Revista Tribuna, nr. 144 din 6 august 1906

⁶ Ziarul Libertatea, nr.37/2 septembrie 1906

ne-au răposat/ Și moșii și părinții”⁷ Când s-a propus, în 1907, Legea 27 în Parlament, care prevedea desființarea școlilor confesionale române, slovace și sârbe populare, Coriolan Brediceanu a combătut, în ianuarie 1907, șovinismul exagerat al Legii Aponyi demonstrând că legea vine în competiție flagrantă cu dreptul fiecărui popor de a se instrui în limba sa. „E dreptul natural al popoarelor ca să-și poată conserva naționalitatea.”⁸

Împotriva Legii Aponyi s-au organizat, în principalele orașe din întreaga Transilvanie și din Banat, adunări de protest, care stigmatizau această politică de asuprire. La o astfel de adunare, un intelectual sublinia: „Am venit aici din toate părțile, ca să ne dăm seama de primejdia ce ne amenință școala și drepturile noastre. Din lipsa și din sărăcia noastră, ne-am făcut și susținut școlile și voiam să le păstrăm și pe viitor. Cartea nu se poate învăța decât în limba ta, aceasta este legea firii.”⁹

Nimic n-a putut opri mersul înainte al poporului român, anii s-au scurs greu, cu multe opreliști, dar sufletul și conștiința poporului n-au putut fi îngenunchiate, nici de asupririle feroce, nici de temnițele înfricoșătoare, nici de condamnările abuzive, s-a incubat încet, dar aprig, ura împotriva exploatarelor, tenacitatea a crescut, virtuțile poporului român s-au îmbogățit cu noi atribute și ziua bucuriei a sosit, prin sacrificiile celor mai buni fii ai țării, când s-a realizat dezideratul de veacuri în Unirea cea Mare.

Cu prilejul împlinirii unui centenar de la trecerea la cele veșnice a lui Coriolan Brediceanu, Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul României, a transmis un mesaj întru cinstirea marelui înaintaș, patronul liceului cu același nume din Lugoj, la care Preafericirea Sa a studiat între anii 1967-1970. În mesajul transmis se arată că

„S-au împlinit recent 100 de ani de la trecerea la viața veșnică a cunoscutului om politic bănățean Coriolan Brediceanu, ilustru avocat, apărător al drepturilor românilor și unul dintre cele mai de seamă personalități istorice și culturale ale Lugojului. Aici deschide un cabinet de avocatură și în scurt timp se remarcă pentru modul în care apără dreptatea românilor transilvăneni în procese pe care cei mai mulți avocați refuzau să le preia. „Cancelaria lui avocațială - scrie cărturarul Valeriu Braniște - a fost adevăratul birou al poporului. Toate problemele noastre de natură publică, politică și administrativă, precum și bisericască sau școlară au trecut prin această cancelarie”¹⁰.

În calitate de avocat a pledat ca apărător în mai multe procese politice intentate de autoritățile maghiare atât unor publicații, cât și unor intelectuali, scriitori și ziariști români, persecutați de autoritățile maghiare pentru criticile aduse acestora și pentru exprimarea în favoarea românilor.¹¹

⁷ Ștefan Pascu, Marea Adunare de la Alba Iulia, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj, 1968, pag. 220

⁸ Prof. dr. Gheorghe Luchescu, „Coriolan Brediceanu - luptător pentru drepturile românilor”, „Coloana infinitului”, anul VIII, vol. III, nr. 54, Timișoara, 2005, p. 3.

⁹ D. Popescu, în Monografia Liceului teoretic „C. Brediceanu”, 1994, p. 11

¹⁰ Lădău Maria, Coriolan Brediceanu-activitatea juridică, apud. Drapelul, Lugoj, IX, 1900, nr.11 din 27 ianuarie, p.1

¹¹ Prof.dr. Gheorghe Luchescu, op. cit. , p. 3

În plan politic, Coriolan Brediceanu se implică tot mai mult în apărarea drepturilor românilor și între anii 1892-1894, la Cluj, se alătură unui corp de 30 de avocați, care iau apărarea memorandumelor din Comitetul Central al Partidului Național Român, din care făcuse și el parte.¹²

Datorită popularității acumulate, Brediceanu este ales în 1906 ca reprezentant al poporului în Parlamentul de la Budapesta, unde a desfășurat o activitate rodnică împotriva abuzurilor săvârșite de conducerea politică față de românii transilvăneni.¹³

Totodată, Coriolan Brediceanu a fost și un remarcabil om de cultură. A făcut parte din ASTRA, s-a ocupat și de literatură, lăsând mai multe comedii și nuvele inspirate din trecutul medieval al Banatului și al mediului satului bănățean.¹⁴

Coriolan Brediceanu era în același timp dinamic și pașnic, statornic și stăruitor în misiunea sa de apărător al identității românești și a drepturilor românilor bănățeni, dar și capabil de a învăța sau prelua de la alții ce este bun și folositor, pentru a călăuzi pe ai săi spre progres și demnitate națională. Și-a apărât confracții cu mult curaj și demnitate

Patriotismul înțelept al lui Coriolan Brediceanu știa să apere identitatea națională proprie, iar, în același timp, să respecte identitatea altora, impunându-se tuturor ca un om înțelept și respectat.

În această privință, evocând atmosfera Banatului cosmopolit, Brediceanu spunea: „Ciobanul român, cu cicoșul maghiar, cu drotușul slovac, cu pescariul sârb, se întâlneau și se înțelegeau prietenește, ca fii ai aceleiași patrii, își împărtășeau greul vieții, închinau din plosca comună, mâncau unul din straița celuilalt și, feri Doamne, să ceară unul de la altul părăsirea limbei, legii și datinilor strămoșești...”¹⁵

Brediceanu l-a sprijinit și finanțat pe Traian Vuia în studiile și proiectele sale, care au culminat cu inventarea primului aeroplan românesc.

Om politic și apărător al drepturilor românilor, Coriolan Brediceanu și-a apărât confracții cu mult curaj și demnitate. El a înfruntat puterea politică a vremii, atunci când era vorba de prezentul și viitorul poporului, a înfruntat forțe politice străine, apărând dreptatea și demnitatea neamului românesc.

Astfel, Coriolan Brediceanu rămâne în istoria țării noastre, nu numai a Banatului, ca o figură înaltă, de verticalitate morală, de demnitate națională și spirituală, o coloană de lumină a istoriei și culturii din Banat, o pildă care trebuie urmată.¹⁶

Pentru toate aceste vrednicii ale lui, rugăm pe Bunul Dumnezeu să așeze sufletul său cu dreptii, iar pe noi să ne învrednicească să învățăm de la înaintașii noștri demnitatea și jertfelnicia, iubirea de neam și credința, spre slava lui Dumnezeu și pentru mântuirea noastră.

¹² Ibidem, apud Ioan Munteanu, Mișcarea națională din Banat 1881-1918, Timișoara, 1994, p.129

¹³ Prof. ing. Francisc Boldea, directorul Colegiului national Coriolan Brediceanu, Coriolan Brediceanu in rev. Coloana Infinitului, anul VIII, vol. III, nr. 54, Timisoara, 2005, p.3

¹⁴ Prof.dr. Gheorghe Luchescu, op.cit. p.4

¹⁵ Prof. dr. Gheorghe Luchescu, op.cit., p.4, apud. Drapelul, 1902, nr. 12 din 8 februarie, p.2

¹⁶ Un simbol al Banatului: Coriolan Brediceanu, ziarul Lumina, din 29 ianuarie, 2009, p.2